

Krakers Tjuchem strijden voor alternatieve broedplaats

REPORTAGE BROEDPLAATS

In Tjuchem strijdt een groepje krakers voor het behoud van hun alternatieve woonplek. Ze willen er een broedplaats van maken waar kunstenaars en andere kapitaalarme, creatieve geesten kunnen wonen en werken. Maar de regels zitten strak en de bureaucratie beweegt traag. Een haalbaarheidsstudie moet de doorslag geven.

Eva Cukier

Op een uitgestrekt grasveld aan de Hoofdweg in Tjuchem staan acht woonwagens naast een boerenschuur. Sommige zijn beschilderd, andere van oud hout met grote ronde ramen. Wandpaadjes kronkelen over het terrein, totempalen staan hier en der verspreid. Vanaf de weg onttrekken bomen en hoog gras de woonwagens deels aan het zicht.

Een groep krakers bezette het terrein in 2004. Ze zetten er hun woonwagens neer en bouwden de schuur om tot gemeenschappelijke werkplaats. De plek kreeg de naam Atelier Avalon. De krakers schreven zich keurig in bij de gemeente, die nooit bezwaar maakte tegen hun aanwezigheid. Ook de eigenaar van het terrein liet jarenlang niets van zich horen. Hij wil van het stuk grond af, maar de vraagprijs ligt veel te hoog.

Een arbeidershuisje dat eerst op het terrein stond, brandde een paar jaar geleden tot de grond toe af. Het werd een verzekeringskwesatie. Ondertussen werd het huisje door de krakers provisorisch herbouwd en in gebruik genomen als wasruimte. In de loop der jaren wisselde de samenstelling van de groep. Een kern van vijf idealisten bleef over.

Bewonet Peter Schudde (41) is kraker in hart en nieren. Opgetroeid in Loppersum in een streng gereformeerd gezin, trok hij als rebelse tiener in de jaren tachtig naar de stad Groningen. Hij sloot zich aan bij de kraakbeweging, betrok een woonwagen en begon te experimenteren als kunstenaar. Dat begon met totempalen van hout en metaal, nu maakt hij maatschappijkritische kunst van industrieel afval. „De meeste mensen

▲ Peter Schudde

consumeren zich een ongeluk en denken niet na over de gevolgen daarvan voor de samenleving. Met mijn kunst wil ik duidelijk maken dat het anders kan.”

In 2010 maakte de omstreden Kraakwet een einde aan Nederland als krakersparadijs. „Toen we hoorden van het kraakverbod zijn we gaan praten met de gemeente Slochteren”, vertelt Schudde in het lentesonnetje. „We kregen als contactpersoon van de gemeente een oud-ME'er. Die begon meteen te dreigen met de wapenstok.”

De woonwagens moesten ook weg, want die werden geassocieerd met een asociale levensstijl. De bewoners willen het terrein aankopen en er een officiële broedplaats van maken, waar kunstenaars kunnen wonen en werken. Bij gebrek aan galeries in de buurt begon Schudde al eerder met kunstwerken in een Oldambtster boerderij. De krakers namen de kubus op in hun plannen en stapten naar de Triodos Bank. „Triodos steunde het plan inhoudelijk van harte, maar niet financieel natuurlijk”, zegt Schudde. Er kwam een plan waarmee de bank wel vermetel een sociaal beleid in Delfzijl. Hij is in overleg om ook andere leegstaande panden om te toeveren tot galeries.

De aankoop van het terrein bleek een opgave waar, naast geld, vooral een langzaam adem voor nodig is. Het gemeentelijk bestemmingsplan en vaststandsbeleid, waarin is vastgelegd hoe de publieke ruimte eruit moet zien, vormen een obstakel. Huizen moeten voldoen aan standaardregels voor goothoogtes en dakhellings. Omdat woonwagens in het gemeentelijk beleid niet voorkomen, moesten de krakers op zoek naar alternatieve behuizing. Ze kwamen uit bij de 'kubuswoning', een ontwerp van het Groningse architectenbureau Onix. Het is een vierkant bouwwerk van 6 bij 6 meter, de vorm

▲ De alternatieve woon- en werkomgeving in Tjuchem. Foto's Kees van de Veen

is een 'gekrompen' afgeleide van de Oldambtster boerderij. De krakers namen de kubus op in hun plannen en stapten naar de Triodos Bank. „Triodos steunde het plan inhoudelijk van harte, maar niet financieel natuurlijk”, zegt Schudde. Er kwam een plan waarmee de bank wel vermetel een sociaal beleid in Delfzijl. Hij is in overleg om ook andere leegstaande panden om te toeveren tot galeries.

In ruil voor zekerheid zijn de bewoners bereid om een deel van hun alternatieve bestaan op te geven. Maar de regels regeren. Zo mogen er in Tjuchem geen nieuwe woningen gebouwd worden. „Die contingentering, het vaststellen van quota voor

woningbouw per gemeente, is een algemeen probleem op het platteland. De vraag is waarom je zou vasthouden aan quota in een gebied dat krimpt”, zegt Martin Cnossen van DBF. Deze stichting realiseert leefbaarheidsprojecten in het Noorden en deed in opdracht van de krakers een haalbaarheidsstudie.

„De contingenten gaan naar de grote bouwprojecten in de provincie, wat ten koste gaat van de leefbaarheid in de kleine kernen”, zegt Nico Veeve van Vereniging Dorpsbelangen Tjuchem. De kraakboerderij valt nog niet onder Tjuchem, terwijl in het naastgelegen Steendam nog wel gebouwd mag worden. „Eigenlijk zouden we het plaatsnaambordje honderd meter moeten verzetten”, lacht Peter Schudde. Vanwege de vastgestelde bouwquota kreeg

het afgebrande arbeidershuisje op een algemeen probleem in de plannen. Samen met de schuur vormt het bouwval één contingent. Kostbaar bezit dus. Maar ook de kubuswoning voldoet niet aan de regels van het vaststandsbeleid in Slochteren. Het feit dat de kubus een goedkope en duurzame oplossing is, lijkt ondergeschikt. „De kubus is onconventioneel, net als wij”, zegt Schudde. „We leven in een samenleving die iets wil en moet zeggen over ruimtelijke ordening. Dat daar regels voor zijn, vind ik prima. Maar kijk nu eens naar die enorme M die McDonald's overal maar mag neerzetten. Dan denk ik: voor wie gelden de regels eigenlijk?”

Na indiening van de plannen werd het stil bij de gemeente. „We hebben

aangedrongen op een beslissing, maar er kwam niks.” Geen wonder, de gemeente had wel iets anders te doen. Sinds 2010 wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van Meerstad, een prestigieuze bouwproject op de grens van Groningen en Slochteren. De website vermeldt dat Meerstad 'staat voor hoe mensen vandaag de dag willen wonen, leven en recreëren: vrijen ongebonden in de ruimtelijkheid van de natuur'. Het maakt de paradox compleet, want dat is precies wat de Tjuchster krakers voor ogen hebben: vrij en ongebonden leven in de ruimtelijkheid van de natuur. Voor Meerstad kwam wel een nieuw bestemmingsplan en zelfs ruimte om regelgeving te mogen bouwen. Het project werd een hoofdijndossier: de exploitatie ligt ver onder de prognose, de bouw is

'De meeste mensen consumeren zich een ongeluk'

ernstig vertraagd en Groningen betaalt alleen al aan rente zo'n 1 miljoen euro per maand. Ondertussen spande de eigenaar van het terrein een bodemprocedure aan om de krakers te verjagen. Die zochten steun bij de lokale politiek

er en kwam een aanvraag tot vooroverleg. Een jaar na indiening van het broedplaatsplan kwam de gemeente in actie. Schudde: „Twee dagen voor de zitting waarin een rechter over onze uitzetting zou beslissen, besloot de gemeente mee te willen werken.” Marion Janssen van de gemeente Slochteren wil inhoudelijk nog niet reageren op de zaak van de krakers: „Wij hebben een positieve grondhouding, maar wachten de uitkomst van het haalbaarheidsonderzoek van DBF af.” Dat onderzoek ligt inmiddels, met vertraging, op het bureau van de wethouder. De gemeente moet nu beslissen of ze de plannen voor een broedplaats haalbaar vindt. In geval van een positieve uitspraak kunnen de krakers een lening aanvragen bij de bank.

Achteraan, versholven tussen de bloeiende bomen, zit de Schotse Greig Coultts (46) voor een gekleurde pipowagen. Coultts, klompen, lange dreadlocks en kaalgeschoren voorhoofd, is muzikant. Hij ziet weinig in de kubusplannen van zijn medebewoners. „Ik ben voor haiten en strolablen. In landen met dezelfde problematiek als Oost-Groningen, zoals Noorwegen, Spanje en Engeland, wordt al wel geëxperimenteerd met alternatieve bouwvormen.” Het inzicht zal volgens Coultts pas komen als de situatie echt schrijnend wordt. „De gemeente is best welwillend, maar alles moet volgens haar regeltjes. Dat wordt het allemaal veel te groot en te duur. Kijk maar naar Meerstad. Onze woonwagens zijn de perfecte oplossing, maar daar staat geen dure architect achter.”

